

SXEDIO.91M

22.9.1940: ΙΤΑΛΙΚΑ ΑΕΡΟΠΛΑΝΑ ΒΟΜΒΑΡΔΙΖΟΥΝ ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΞΕΡΟΥ ΠΡΟΚΑΛΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΠΑΝΙΚΟ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Ενώ η Ιταλία είχε εισέλθει στον πόλεμο δίπλα στο Γερμανό δικτάτορα Αδόλφο Χίτλερ και συγκέντρωνε στρατεύματά της στα Βαλκάνια, με στόχο την κατάληψη της Ελλάδας, για να βρει ο Άξονας όπως ονομάστηκε η συνεργασία Γερμανίας- Ιταλίας, διέξοδο προς τη Μεσόγειο, την Αφρική και τη Ρωσία, στην Ελλάδα επικρατούσε πυρετός πολέμου, με μετακινήσεις στρατιωτικών δυνάμεων στα σύνορα της χώρας.

Η Κύπρος που βρισκόταν τώρα υπό τον έλεγχο του νέου Πρωθυπουργού της Βρετανίας Ουίνστον Τσέρτσιλ, δεχόταν τις πρώτες επιθέσεις ιταλικών αεροπλάνων και έχανε στο μέτωπο του Λονδίνου τους πρώτους άνδρες.

Σύμφωνα με ανακοίνωση του Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριών στις **17** Σεπτεμβρίου **1939** είχαν σκοτωθεί κατά τους βομβαρδισμούς στη βρετανική πρωτεύουσα οι Κύπριοι Λοΐζος Θεοδοσίου, από το Δάλι και Γεώργιος Καραμανής από το Δαυλό.

Άλλοι δυο χάθηκαν λίγο αργότερα: Οι Χρίστος Δικωμίτης με την αγγλίδα σύζυγο του και το παιδί τους σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια νέων βομβαρδισμών στο Λονδίνο, ενώ στις **24** σκοτώθηκε και πάλι στο Λονδίνο ο Ανδρόνικος Στυλιανού από τη Βυζακιά.

Ενώ οι συγκρούσεις διεξάγονταν σε μεγάλη ακόμα απόσταση από την Κύπρο το Ιταλικό Ραδιόφωνο θυμήθηκε ένα παλιό επεισόδιο επί Κυβερνητείας του Σερ Ρίτμοντ Πάλμερ στην Κύπρο και απείλησε τους Κυπρίους ότι η ιταλική αεροπορία θα τους τιμωρούσε για τη συμπεριφορά τους προς τον πρώην Διοικητή της Δωδεκανήσου Μάριο Κάγκο, που είχε επισκεφθεί στην περίοδο που κυβερνούσε ο Πάλμερ.

Πραγματικά στις **21** Σεπτεμβρίου, **1940**, τρία αεροπλάνα έκαμαν τη εμφάνιση τους πάνω από τη

Λευκωσία.

Οι περισσότεροι Κύπριοι έβλεπαν για πρώτη φορά ίσως αεροπλάνα και παρά τις προειδοποιήσεις που τους είχαν δοθεί, αντί να μπουν στα χαρακώματα για προστασία "ενεφανίσθησαν εις τους εξώστια των οικιών των" σύμφωνα με την εφημερίδα "Ελευθερία" της **22 Σεπτεμβρίου 1940** "με τα βλέμματα εστραμμένα προς τον ουρανό διά να διακρίνουν επερχόμενα αεροπλάνα".

Εκείνη τη στιγμή τελείτο στην εκκλησία Φανερωμένης μια κηδεία (της Ελενας Κ. Χαραλαμπίδου) και οι συγγενείς της άφησαν τη σορό στην Εκκλησία και έτρεξαν στα χαρακώματα.

Τα αεροπλάνα εξαφανίστηκαν σε λιγα λεπτά και το αρχηγείο της Οργάνωσης Παθητικής Αεράμυνας είχε πολλές παρατηρήσεις για τη στάση του κοινού:

" Αριθμός προσώπων μετέβησαν αμέσως στα χαρακώματα αλλά όχι ακριβώς όλοι εκείνοι, οι οποίοι όφειλαν να το κάμουν. Πολλοί στέκονταν στις εισόδους των οικιών και των καταστημάτων αντί να αναζητήσουν καταφύγιο ευθύς μόλις δόθηκε το σύνθημα.

Πολλή περιττή σύγχυση προκλήθηκε από πρόσωπα, τα οποία προσπαθούσαν να βγουν από την πόλη με ποδήλατα. Στο μέλλον η αστυνομία θα πάρει δραστικά μέτρα εναντίον όλων όσοι θα παρέβαιναν τους κανονισμούς της τροχαίας κίνησης που ισχύουν κατά τη διάρκεια των αεροπορικών συναγερωμών.

Το προσωπικό της Οργάνωσης Παθητικής Αεράμυνας ανταποκρίθηκε πολύ ικανοποιητικά".

Η πτήση των αεροπλάνων ήταν αναγνωριστική και τήν επομένη (**22.9.1940**) επέστρεψαν με τις βόμβες τους στην περιοχή Μόρφου και βομβάρδισαν το λιμάνι του Ξερού.

Ο κόσμος τρομοκρατήθηκε και ήταν θαύμα ότι πολλές από τις βόμβες εκράγηκαν στη θάλασσα χωρίς να υπάρξουν θύματα. Ο διευθυντής του ξενοδοχείου Ριβιέρα Ιωάννης Μασώνος, πρώην δεκανέας του βρετανικού στρατού αφηγήθηκε:

" Ευρισκόμενη εις το μαγειρείον του ξεδοχείου μου, όταν όλως αιφνιδίως ήκουσα δυο βαρείς υποκώφους κρότους και ησθάνθην, ότι εδονείτο το τριόροφον κτίριον του ξενοδοχείου. Κατ' αρχάς ενόμισα, ότι επρόκειτο περί σεισμού, αλλ' αστραπιαίως επανήλθον εις την μνήμην μου οι κρότοι πολεμικών εκρήξεων και έσπευσα προς το παράθυρον εκ του οποίου είδον στήλην ύδατος εις την θάλασσαν εις απόστασιν 400 περίπου μέτρων εκ της ακτής.

Ητένισα τον ουρανόν και είδον διαγράφοντα κύκλους υπεράνω μας τα βομβαστικα. Ταύτα είχαν ρίψη ήδη τας πρώτας βόμβας των, αι οποίαι απέτυχον του στόχου των, ριφθείσαι εις την θάλασσαν. Συχίζοντας την πτήσιν των τα αεροπλάνα διεγράψαν νέους κύκλους και, όταν έφθασαν και πάλιν υπεράνω του ιδίου περίπου μέρους εξαπέλυσαν δευτέραν επίθεσιν εκ πέντε βομβών, αι οποίαι επίσης ηστόχησαν.

Η αστοχία αυτή δεν απήλπισε τους επιδρομείς, οι οποίοι εξετέλεσαν και τρίτη κυκλικήν πτήσιν, ρίψαντες και άλλας ταυτοχρόνως βόμβας, αι οποίαι έπεσαν εις την θάλασσαν".

Άλλος αυτόπτης μάρτυρας, ο Γεώργιος Ζήνωνος που βρισκόταν στους αγρούς στην περιοχή των Σόλων είπε:

" Όταν τα αεροπλάνα ίπταντο υπεράνω της πεφερείας Σόλων, έν τούτων εμυδραλλιοβόλησε τρία ποιμνια... προβάτων. Εντός των ποιμνίων τούτων τα πρόβατα εβάδιζον εις μακράν γραμμήν, αλλά κανένα εξ αυτών δεν έπεσε θύμα της εναερίου αυτής πεποιθήσεως.

Όλοι όσοι σχεδόν ευρέθημεν εις την περιοχήν εκείνην, άνδρες, γυναίκες και παιδιά, καταληφθέντες εξ απροόπτου από την άνανδρον αυτήν επίθεσιν κατεφύγομεν παντού, όπως ηλπίζαμεν να διαφύγωμεν τον κίνδυνον".

Δύσκολες στιγμές πέρασαν επίσης οι Χασάν Βεχμπή και Χρίστος Σαρματάς, ναυτικοί και φύλακες του "Αφρού" εναντίον των οποίων οι επιδρομείς είχαν

στρέψει τις επιθέσεις τους, ενώ βρίσκονταν στο λιμάνι του Ξερού:

Είπε ο Βεχμπί:

"Εγώ ευρισκόμην επί της γεφύρας του ηγκυροβολημένου σκάφους μας και ο συνάδελφος μου Χρήστος Σαρματάς, επί του καταστρώματος, ότε αιφνιδίως αντελήφθημεν να ίπτανται υπεράνω μας αεροπλάνα.

Εντός ολίγων δευτερολέπτων μας εβομβάρδιζαν. Μία βόμβα έπεσε και εξερράγη πλησίον τους σκάφους μας, και εκ της εκρήξεως της στήλη ύδατος ανεπήδησε και εκάλυψε μέρος αυτού.

Το καλάθι, όπου εφύλαττα το ψωμί μου έγινε μούσκεμα. Δεν έχασα καιρόν και εφώναξα τον Χρήστον, μαζί με τον οποίον επέβην της μικράς λέμβου του "Αφρού" και εβγήκαμε κωπηλατούντες εις την ξηράν.

Εν τω μεταξύ ενώ εκωπηλατούσαμεν τα αεροπλάνα έκαμναν τον δεύτερον κύκλον υπεράνω μας και μόλις επατήσαμεν το πόδι μας εις την αποβάθραν, είδαμεν να ρίπτουν και άλλας βόμβας.

Εσπεύσαμεν εις τους αγρούς, διά να γλυτώσωμεν από αυτό το κακό".

Τα ιταλικά αεροπλάνα εκτέλεσαν επίσης πτήσεις πάνω από την υπόλοιπη Κύπρο και άλλες φορές τον ίδιο μήνα, χωρίς όμως να βομβαρδίζουν. Πέτυχαν όμως τον στόχο τους που ήταν να προκαλέσουν πανικό μεταξύ του κόσμου.